ПЕТРА

церковний торговельний магазин в Пряшеві

пропонує Вам:

Вел. зборник (латинкою)	80,—
Прот. Доц. П. Алеш: Історія Церкви	95,—
Православный катехизис (рос., чеськ.)	10,—
Др. П. Кернашевич: Порівнююче богослов'я	112,—
Теологічний зборник — V часть	52,—
Теологічний зборник — VI. часть	73,—
Фенцік: Літургіка	3,80
Др. І. Качур: Археологія (слов.)	15,—
Др. П. Кернашевич: Пастирське богослов'я (слов.)	18,—
Гомилетика (слов.)	**10,—**
Др. П. Кернашевич: **Типикон (слов.)**	**16,—**
Проф. Др. Ш. Пружинський: **Патрологія, І. а ІІ.**	101,—
Правосл. катехизис (слов.)	9,—
Введение до философии (слов.)	10,—
Прот. д-р Ш. Пружинський: Вступ до Нового Завіту (слов.)	98,—
Наш час (чеськ.)	11,—
Др. Й. Шуварський: **Єпископ Горазд**	**48,—**

На складі є:

олтарні свічки, літургічне вино та інші церковні потреби.

Слідуючий номер вийде 2 лютого 1980 р.

Видає: Православна Церква в Чехословаччині у ЦВ у Братіславі. — **Редакція:** 080 01 Пряшів, вул. ім. Словацької республіки рад № 1 тел.: 313-79. Керує редакційна колегія. Відповід. редактор проф. Др. Стефан Пружинський, технічний редактор Г. Ференцова. — Виходить 12 раз у рік. — Друкують Дуклянські друкарні, н. п. Пряшів. Річна передплата — 12 Кчс, один номер — 1 Кчс. Річна передплата для кордону — 2 долари — Поширює ПГС. Замовлення приймає кожний поштамт і листоноші. Закордонні замовлення треба надсилати на адресу PNS – Ústredná expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. 48. Дозволено постановою SÚTI 15/10 z 27. 12. 1972.
Číslo indexu: 49 894.

ЗАПОВІТ СВ. КИРИЛА І МЕФОДІЯ

РІК ВИДАННЯ XXIII МІСЯЧНИК ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ № 1/1980

Життєві ювілеї

Брат АНДРІЙ БАЛЕНТ з Кленової Гуменського округу, довгорічний куратор, голова кураторів і член Єпархіальної Ради Православної Церкви в Пряшеві 3 грудня 1979 р. відзначив 78 років свого плідного і Богом благословенного життя.

Народився наш ювіляр у Кленовій. За працею виїжджає в Аргентіну. Та спогад про рідний край знову його повертає додому. В 1950 р. після ліквідації унії стає куратором і ці обов'язки виконує досі. Багато неприємностей зазнав у кризовому 1968 році. За часів виконування своїх обов'язків в Кленовій він значно доклав зусиль при ремонті храму, побудови нового фарського будинку.

За всю його дотеперішню роботу на користь розквіту св. Православ'я від всіх вірників Кленової належить йому велика подяка. І ці рядки нехай стануть подякою за його невтомний труд.

До дальших років життя, брате Андрію, желаємо багато здоров'я, сил і радості як в особистому житті, так і при проквітанні св. Православної Церкви на Ублянській долині.

На многая і благая літа!

Віруючі православного приходу в Кленовій і священик.

---

22 листопада 1979 р. 55 років життя дожився брат ЙОСИФ ФУРИН, православний куратор у Завадці. Крім того, що він куратор, довгі роки обслуговує священика при олтарі. Цю працю він робить з любов'ю до Бога і Православної Церкви. Найплідніші роки свого життя він віддав твердій роботі в залізнорудних шахтах, вихованню своєї сім'ї, а також потребам православного приходу в Завадці. Потреби Церкви були і його власними потребами, тому завжди захищає інтереси Православ'я в Завадці. Не дивлячись на те, що у нього багаточленна сім'я, вже восьмий рік його будинок служить і православному священику, про потреби якого він зразково старається.

Нехай Господь Бог благословить таку доброчесну людину добрим здоров'ям, щоб мав зажди достачу сил служити своїй сім'ї і св. Православ'ю.

На многая і благая літа!

Православні вірники і місцевий священик.

НА ПОТРЕБИ НАШОЇ ЦЕРКОВНОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ПРЕСИ ДАРУВАЛИ: віруюча із Борова — 40 Кчс, віруюча з Борова — 50 Кчс, віруюча з Маковець — 50 Кчс, Гейза Шікеш, Цейков — 100 Кчс, Православний приход в Бенятині і приход у Підгороді — 200 Кчс, православні вірники з Бежовець — 200 Кчс, Марія Мандзакова, Бежовце — 50 Кчс, Юлія Кушнірова, Межилабірці — 30 Кчс, православні вірники із Підгородя — 200 Кчс.

Всім, що дарували на потреби преси, щиро дякуємо. Прізвища дальших опублікуємо у наступному номері.

Слово в праздник Крещения Господня

Господь создал воду и отделил воду от суши. Вода — первозданная стихия мира, все заполняющая и все проницающая, напояющая и омывающая, живящая. Вода окружает землю и в суше находит границу и основание свои: вода не существует без суши, и земля без влаги рассыпается в прах.

Вода угашает огонь как противоположную стихию и пребывает с ним в сопряженности, ибо и огнем умаляется действие воды. Вода и огонь порождают влажную теплоту жизни и одновременно таят в себе смерть. Но ныне небеса и земля ею обновляются через омовение и очищение.

Крещение совершается водой и Духом Святым, Духом Святым и огнем. Огненные языки Пятидесятницы низошли и на водную стихию при крещении Господа. Стихии мира почувствовали Христово Богоявление и вострепетали. Водная стихия подвигнулась вспять, зря приближающегося Господа, приемля Его в себя и на мгновение покрывая Его Пречистое Тело. Церковь свидетельствует о трепете водной стихии словами псалма: Море виде и побеже, Иордан возвратися вспять. Что ти есть, яко побегло еси, и тебе, Иордане, яко возвратился еси вспять (прокимен); и Днесь вод освящается естество, и разделяется Иордан, и своих вод возвращает струи, Владыку зря крещаема (тропарь).

В Крещении Христовом освящается не только малая часть Иордана, но и всех вод естество, принявшее Невместимого и покрывшее собой Неприступного. Воды приняли воплотившееся Слово, Сына Божия, но вместе с Ним и Духа Святого, от Отца исходящего и в Сыне почивающего, — совершилось очистительное всея Пресущныя Троицы действо. Силою, действом и наитием Святого Духа исполнилось благословение Иорданово, которое и ныне испрашивает Святая Церковь на освящаемые воды. Дух, в виде голубя сошедший на крещаемого Господа, нисшел и на воду крестящую и соделал в Иордане благодатную духовную воду, стремительно несущую верующих в жизнь вечную. Ты Иорданские струи освятил еси, с небесе ниспослав Святого Твоего Духа (Требник). О сей воде сказано Господом Никодиму: аще кто не родится водою и Духом, не может внити в Царствие Божие (Ин. 3-5). Вода Иорданская соделалась святой и освящающей, ибо крещение Господа явилось началом крещения человеческого рода. Значение события Иорданского не было преходяще, и сила крещения Господня пребывает в Церкви, и в ней пребывает благодать водоосвящения Иорданского. Всякое крещение христанское есть крещение

в водах Иорданських, ибо крещаемые воды освящаются благословением Иорданским. Великое водоосвящение, совершаемое ныне в навечерие Богоявления, было первоначально освящением вод для готовящихся к святому Крещению.

Освящение вод силою, действием и наитием Святого Духа есть поразительное тайнодействие, воздействующее на водную стихию всего мира. Когда святой крест погружается в воду и произносятся совершительные молитвы, трепещет и содрогается приемлющая освящение стихия, но недоступно очам нашим зреть это движение. Освященная вода становится приятилищем Святого Духа, великой агиасмой.

Вода не мертва пред Господом, ибо Бог смерти не сотворил, и тварь омертвела лишь для человека, распространившего и на нее свой грех. Разве не взывает Псалмопевец и к неодушевленной твари и призывом хвалить Господа (Пс. 148). Разве не призывает пророк (Даниил) всю тварь петь и превозносить Господа? Разве не свидетельствует днесь Святая Церковь: Тебе поет солнце, Тебе славит луна, Тебе трепещут бездны, Тебе работают источницы?

Водная стихия, приемля действие Святого Духа, становится духоносной, и вкушение ее причащает. Сотворю ю нетления источник, освящения дар, грехов разрешение (Требник). Освящение вод есть таинственное предварение жизни будущего века, когда Бог будет всяческая во всех. Это вода будущего века, источник воды живой (Откр. 21, 6), от реки воды жизни, светлой, как кристалл, исходящей от престола Бога и Агнца. Это — виденное тайновидцем стеклянное море, смешанное с огнем (Откр. 15, 2). Это — духовная стихия нового неба и новой земли, Царство будущего века. Нет границы для всепроницающего действия Духа Святого, как нет границы, отделяющей человека от мировых стихий, ибо сам он есть их живое средоточие, а все они как бы его продолжение.

Освящением воды освящается человек, ибо для человеческого спасения воплотился и непреложно вочеловечился Сын Божий, крестившийся в Иордане. Ради человека совершается водное освящение, да вси почерпающие и причащающиеся имеют ю ко очищению душ и телес, ко исцелению страстей, ко освящению домов и ко всякой пользе изрядной. Оно есть духовное врачество, оказываемое человеку для сохранения его душевных и телесных сил, ограждения от напастей, оздоровления его жизни. Да не усомнится маловерный, говорящий: «Зачем Духу Святому вселяться в воду сию, когда Ему доступны души наши?»

Но разве человек имеет душу без тела, разве не воплотился Сын Божий и разве в святейшем таинстве Причащения не приходит Он к нам под видом хлеба и вина и, соединяясь с нами духовно, не соединяется ли и телесно, подавая вкушать Тело и Кровь Свою? Человеку необходимо причащение святой водой, ибо в нем причащение Духом Святым и приятие благословения Иорданского. В сем сила обожения, единение Божественного и тварного естества, Богоснисхождение и человеческое Богоприятие. Человек не только сам причащается, но и освящает святой водой жизнь свою, жилище и одежды свои, чтобы избежать наветов вражеских, видимых и невидимых.

Во святой воде подается верным великая благодать и сила вспомоществующая. Святая Церковь назидает благоговейно вкушать святую воду, освящать ею всякие места, даже «скаредные», скрытые от глаз (Типикон).

Днесь свет и сверкание вод, днесь их прозрачная зеркальность, днесь звений их усладительное журчание, днесь веселится пустыня жаждущая, днесь сходит дождь с небесе и напояет землю, да родит и прозябнет, днесь увлажняются иссохшие уста. Глас Господень на водах вопиет, глаголя: «Приидите, приимите вси духа премудрости, духа разума, духа страха Божия, явльшагося Христа». Аминь.

Протоиерей Владимир ГЕОРГИЕВСКИЙ.

Висока пошана передовому ієрархові Руської Православної Церкви

В листопаді 1979 р. наша Церква мала знову нагоду вітати у себе дорогого гостя, цього разу Високопреосвященнішого ЮВЕНАЛІЯ, Митрополита Крутицького і Коломенського і главу закордонного відділення Московської Патріархії.

17 листопада 1979 р. дорогий гість приїхав у Прагу, де зустрів його Глава нашої Церкви Блаженніший Дорофей, Митрополит Празький і всієї Чехословаччини, із своїми співробітниками. Ще в той же день владика Ювеналій виїхав у Пряшів, де його зустрічав Преосвященніший Николай, єпископ Пряшівський. Це вже друга відвідина владики Ювеналія Східної Словаччини. Вперше він відвідав Пряшів в 1973 р., коли супроводжував Його Святійшество Пимена, Патріарха Московського і всея Русі, з нагоди його відвідин Чехословаччини і нашої Православної Церкви.

У неділю, 18 листопада 1979 р., владика Ювеналій служив св. Літургію у нашому кафедральному храмі в Пряшеві разом з Преосвященнішим владикою Николаєм і численними священиками за великої участі вірників. Наступного дня владика Ювеналій виїхав у супроводі владики Николая в Михалівці, де оглянув кафедральний храм, зустрівся з працівниками Михалівецької єпархії і дорогою бачив і частину нашого Східнословацького краю.

Біля 17 год. владика Ювеналій повернувся із своєю сюїтою у Пряшів і разом з Блаженнішим Дорофеєм і Преосвященнішим Николаєм відвідав наш Православний богословський факультет, де дорогий гість оглянув храм, приміщення факультету і бібліотеку, в якій є багато руської богословської літератури. У храмі владику Ювеналія привітав спиритуал о. прот. Йосиф Ілюк, який вказав на тривалу духовну єдність наших братніх церков і богословських шкіл, пригадав визначних представників Руської Православної Церкви, вказуючи на самовіддану екуменічну і мирну працю Руської Православної Церкви, проявом чого є і відвідини владикою Ювеналієм нашої країни. У своїй відповіді дорогий гість підкреслив передусім потребу серйозної богословської праці, глибшого вивчення предмету навчання і молитви і їх взаємозв'язків, бо справжнє богослов'я може існувати лиш тоді, коли виринає із молячого серця. Тому храм і богослуження мусять зайняти передове місце у вихованні молодих православних священиків, бо лиш так будуть могти виконувати свою відповідальну працю, де буде потрібно в інтересі Церкви. І з такими словами можна лиш погодитись.

Із словом до присутніх говорить Високопреосвященній владика Ювеналій.

Оглянувши факультет, Високопреосвященніший владика Ювеналій зустрівся з викладачами вузу на урочистій вечері, яка була влаштована на його честь. Декан факультету прот. проф. д-р Штефан Пружинський привітав передусім найвищих гостей: Блаженнішого Дорофея, Митрополита Празького, Високопреосвященнішого владику Ювеналія, Преосвященного владику Николая, директора Секретаріату у церковних справах уряду Президії Федеральної влади ЧССР д-р Карола Грузу і заступника генерального директора Секретаріату у церковних справах МК ССР Яна Кметя, представив дорогим гостям викладачів і поінформував їх про працю нашого богословського факультету, якій в житті нашої Церкви виконує покладені

на нього завдання. Накінець цієї милої зустрічі владика Ювеналій щиро подякував за щирий прийом і інформував присутніх про екуменічну і мирну діяльність Руської Православної Церкви, про життя богословських шкіл Руської Православної Церкви. По 20 год. гості йшли відпочити в готель, бо наступного дня, 20 листопада 1979 р., відбувалась для всіх нас позачергово визначна і радісна подія. На основі рекомендації Священного Синоду Православної Церкви Високопреосвященнішому владикові, Митрополиту Ювеналію з боку нашого Православного богословського факультету було присвоєно звання доктора православного богослов'я гоноріс кауса за його екуменічну і мирну діяльність.

Урочистий акт промоції відбувався о 10.30 год. у великому залі засідань Єпархіальної Ради Православної Церкви в Пряшеві. Під звуки урочистої музики у зал увійшов супровід професорів із дорогим гостем владикою Ювеналієм. Акт промоції розпочався вступним словом декана факультету, який ознайомив присутніх з причиною цього урочистого академічного зібрання й, між іншим, сказав: «Є правдою, що проповідує Слово Боже, що людина, яка самовіддано і з любов'ю виконує одну з основних вимог нашого нового життя во Христу — виконує тим самим і все останнє. І так в Св. Писанії знаходимо більшу кількість висловлень, які ставлять перед нами немовби одну вимогу, але тим самим вимагають повнення всього християнського вчення, або як ми звикли говорити, цілого Завіту, а хто знов нарушає цю вимогу, той грішить проти цілої правди.

Погляд на учасників урочистої промоції владики Ювеналія.

Дозвольте, щоб я сьогодні при такій нагоді підібрав слова нашого Спасителя, який проповідує: «Блаженні миротворці, бо вони синами Божими стануть» (Мт. 5, 9), а з цього випливають і слова ап. Павла: «Коли можливо, якщо це залежить від вас, — живіть у мирі зо всіма людьми» (Рим. 12, 18), бо метою цього є, «щоб ми могли провадити тихе й мирне життя в усякій побожності та чистоті» (1 Тим. 2, 2).

Мир, дорогі присутні, став фундаментом всього Божественного творіння, тому Бог про те, що вийшло з Його рук, сказав, що це добре. В мирі, єдності з Богом і людьми взаємно мало пробігати творче життя людини на землі. Однак прийшов гріх і з ним і неспокій із усіма наслідками, так що все творіння досі вздихає і очікує з'явлення синів Божих (Рим. 8, 19). Щоб так було, з безмежної любові Бога до нас приходить на світ Син Божий, щоб вернути нам — відновити мир з Богом і людьми взаємно і зробити нас знову синами — дітьми Божими. І тому Спаситель в проповіді на горі до більшої кількості вимог Нового Завіту ставить і вимогу миру, а тих, що це будуть реалізувати, назвав синами Божими. Цю правду глибоко у своєму богослов'ї розвинув передусім апостол народів — Павло.

Учасники урочистої промоції.

І цю ідею миру перевзяла і ціла Церква і ставить її у основу всієї своєї діяльності: молитовного, літургійного і творчого життя.

Однак світ між тим пройшов многими труднощами, а останнім сумним спогадом є для нас друга світова війна. Тому необхідність збереження і зміцнення миру в світі і за нашої християнської участі і співпраці сталася першочерговим завданням нинішнього дня, бо від збереження і зміцнення миру нині залежна дальша доля людства. Тому вже кілька десяток років окремі християнські церкви проявляють активну діяльність в боротьбі за мир, щоб укріпити силу миру в світі. Це найуспішніше можна реалізувати там, де і весь народ стоїть на позиціях миру і до миру зріє вся його економічна і політична діяльність. З цих церков на перше місце треба поставити якраз Руську Православну Церкву, яка сама на собі, на своєму народі, на своїй країні зазнала страхіття другої світової війни, бо народи СРСР принесли ту найбільшу жертву — 20 мільйонів своїх громадян, які загинули в боротьбі з нелюдяним фашизмом, а також і за нашу свободу, за свободу народів усього світу. Тому як в часі війни, так і тепер Руська Православна Церква свідомо розвиває активну мирну діяльність і виражає це устами своїх передових синів на всіх всесвітніх мирних форумах. Передусім треба при цьому згадати Його Святійшество Патріарха Алексія, відомого борця за мир Високопреосвященнішого Николая, Митрополита Крутицького і Коломенського, члена президії Всесвітньої Ради Миру, Високопреосвященнішого Митрополита Григорія, Високопреосвященішого Митрополита Никодима, який відомий нам з діяльності в ХМК, якої він був і президентом, Його Святійшество Пимена, Патріарха Московського, і дальших. Перед 25 роками це був саме Митрополит Николай, якому наш Православний богословський факультет в Пряшеві присвоїв докторат православного богослов'я гоноріс кауса за богословсько-мирну й екуменічну діяльність як першому заграничному богослову. В 1973 р. це був Його Святійшество Патріарх Пимен, якому було присвоєно звання доктора богослов'я разом із Словацьким євангелічним богословським факультетом. Сьогодні ми зійшлись, щоб знову представнику Руської Православної Церкви й історичній Крутицько-Коломенській Митрополії вручити звання доктора православного богослов'я гоноріс кауса за таку саму богословсько-мирну й екуменічну діяльність і в тому самому місяці, як і Митрополиту Николаю, в листопаді, який вся наша країна тепер відмічає як Місяць чехословацько-радянської дружби. Ним є Високопреосвященніший Ювеналій, Митрополит Крутицький і Коломенський, якого дозвольте привітати серед нас якнайсердечніше». Далі декан факультету привітав представників нашої Церкви на чолі з Блаженнішим владикою Дорофеєм, представників органів держави, а саме за уряд президії Федеральної влади, Міністерство культури ЧСР і ССР, Східнословацький КНК, Пряшівський ОНК, МсНК, представників братніх церков і богословських факультетів, представників ХМК

і РО ХМК в ЧССР, ЄРЦ в Чехословаччині, директорів урядів Єпархіальних рад нашої Церкви, окружних архідеканів, священиків, віруючих і богословців нашого факультету.

Після привітання всіх гостей декан факультету передав слово нормально призначеному референтові прот. проф. д-ру Павлові Алешу, який ближче ознайомив присутніх з богословсько-мирною й екуменічною діяльністю Високопреосвященнішого Митрополита Ювеналія і попросив декана дозволу для здійснення промоції. Із згодою декана нашого факультету промоційний акт виконав продекан факультету проф. Андрій Гнидяк на словацькій мові, що справило на присутніх глибоке враження. Після вручення диплому і золотого ланцюга новому доктору православного богослов'я прозвучала його докторська промова, яку всі присутні заслухали з великим інтересом.

У своєму слові Високопреосвященніший д-р богослов'я гоноріс кауса Ювеналій сказав, що його глибоко вразила така висока пошана. Коли перед 20 роками прийняв монашество, продовжував далі, знав, що від нього вимагається цілковита слухняність. Його духовний отец, блаженної пам'яті Митрополит Никодим, нагадав йому такий принцип в його майбутній службі Церкві: «Нічого не глядати і нічого не зрікатись», чого він додержується досі. Цю велику пошану приймає як братній прояв святої Православної Церкви в Чехословаччині і вираз любові до його особи, як свідчення нашої єдності, єдності наших святих церков. Наші церкви — сестри, а наші народи — брати.

Після цих вступних слів владика д-р Ювеналій займався такими чотирма питаннями:

1. На дорозі до Святого і Великого Собору
2. Богословські діалоги і диспути
3. Внесок Православ'я в екуменічний рух
4. Участь у боротьбі за мир

Стосовно першої теми — підготовка Великого Собору Православної Церкви — Митрополит д-р Ювеналій сказав, що у цій справі много зробили Загальноправославні конференції, які почали сходити в 60 роках і висунули много актуальних питань, які треба рішати. Руська Православна Церква активно працювала під час усіх конференцій і має для вивчення цих питань створену особливу комісію, у склад якої входять єпископи, священики і богослови. Комісія досі відвела много роботи. В 1968 р. Священному Синоду Руської Православної Церкви були пред'явлені проєкти результативних документів до кожної теми Першої Всеправославної конференції. Оскільки цих тем було більше як 100, Руська Православна Церква запропонувала, щоб Собор займався лиш найважливішими питаннями, а інші щоб стали

предметом дальшого вивчення і щоб не були предметом обговорення Собору, що прийняли й інші помісні церкви. В сучасному періоді ухвалено 10 тем Всеправославного Собору.

«Велике завдання Православна Церква виконує також у влаштуванні громадського життя і великий її вплив на моральну атмосферу в суспільстві і сім'ї.» Складність соціальних відносин у зв'язку з науковим і технічним прогресом ставить перед нас нові проблеми, які вимагають мудрого духовно-пастирського рішення. «Завдання сім'ї в сучасному суспільстві, сім'я як основне суспільне середовище, в якому формується нова людина, громадянин, християнин — це ті проблеми, які в сучасному періоді сталися особливо важливими і досліджуються як в Церкві, так і поза нею». Своє піклування про поглиблення морального життя віруючих Церква базує на Слові Божому і вченні святих отців і вона того погляду, що християнська сім'я є початковою життєвою школою, в якій християнин вперше зустрічається із заповідями про любов до Бога і ближнього і коли б усі родичі повністю освідомлювали велике моральне послання сім'ї і намагалися досягти того, щоб у світі було далеко менше зла (Св. Йоан Златоуст, за «ЖМП», 1972, № 6, стор. 51).

«Православна Церква дивиться на сім'ю як на «домашню Церкву», яка має вносити євангельське вчення у всі сфери людського життя, перетворювати і відновлювати своїх членів. Бо якраз родина є захисником моральних чесностей і вартостей, які передає новим поколінням посередництвом виховання і таким способом допомагає благобуту громадського життя. Своїм добрим словом і життєвим прикладом родичі допомагають духовному й інтелектуальному дозріванню своїх дітей. Вони відповідальні за те, щоб власним прикладом готували дітей до свідомого виконування їх обов'язків у суспільстві. Нарешті, батьки зобов'язані виховувати своїх дітей в християнському дусі вже змолоду, поступово їм пояснювати правду віри і морального життя. Православна Церква особливо підкреслює вирішальну роль батьків у християнському вихованні молоді». Тому і рішення питань, пов'язаних із заключенням вінчання, що буде на програмі майбутнього Собору, має послужити укріпленню православної сім'ї.

З дальших пунктів програми Собору Руська Православна Церква опрацювала такі: Православна діаспора, Автокефалія і спосіб її проголошення, Автономія і спосіб її проголошення і Диптихи.

Згідно з вченням Євангелія (Мт. 18, 12—14) православні церкви вважають для себе першорядне завдання збереження і створення церковної єдності. Церковні розколи з'явилися внаслідок різних історичних подій і свідчать, крім іншого, також про послаблення братньої любові. У цьому напрямі Руська Православна Церква тяжко проживає відірваність від її єдності тих, які, і наперекір всім канонічним правилам, утворили так звану «Руську Церкву за границями» і надміру вороже ставляться до Матері-Церкви, яка терпеливо чекає, що одного дня ці люди порозуміють неправильність і шкідливість цієї їх діяльності і повністю усвідомлять моральну відповідальність за порушення церковної єдності. Це ставлення Матері-Церкви виражене і в Посланні Його Святійшества Патріарха Пимена від 5 серпня 1974 р., яке було надіслане тим, що перебувають в розколі. Цей розкол не є лиш розколом з Матір'ю-Церквою, але і з усім Православ'ям.

Сьогодні ще не можемо сказати дату скликання Великого Собору Православної Церкви, але що особливо важливе, зродився соборний дух у відносинах між окремими церквами і в кожному з нас панує тверде рішення скликати цей Собор. Якщо всі церкви будуть добре приготованими до цього, то можна буде без побоювань визначити і дату скликання Собору. Цю потребу докладної підготовки Собору з боку всіх помісних церков констатував і помісний Собор Руської Православної Церкви, що відбувався в 1971 році.

(Далі буде)

П. Ш.

Урочистий акт вручення почесного докторату Митрополитові Ювеналію.

Митрополит Крутицький і Коломенський Ювеналій

Доктор богослов'я гоноріс кауса Ювеналій, Митрополит Крутицький і Коломенський (Володимир Кирилович Поярков) народився 22 вересня 1935 р. в Ярославі, СРСР. Вчився в Ленінградській духовній семінарії, а потім вивчав богослов'я в Ленінградській духовній академії. Вже як студент 3 курсу Ленінградської духовної академії прийняв із рук тодішнього архімандрита, пізніше Митрополита Никодима монашеське постриження й ім'я Ювеналій і в листопаді 1959 р. був висвячений в сан диякона Митрополитом Ленінградським і Ладозьким Питиримом, а потім 1 січня 1960 року — на священика єпископом Лузьким Алексієм.

Від серпня 1960 р. працює референтом у заграничному відділенні Московської Патріархії, яке очолює сьогодні як його голова. Вивчаючи архівні документи в закордонному відділенні, здобув матеріали для своєї дипломної роботи, яку передав Кафедрі історії Руської Православної Церкви Московської духовної академії під назвою «Зовнішні стосунки Руської Православної Церкви в 1917 — 1944 рр.» Успішно її захистивши із званням кандидата богослов'я, закінчив Московську духовну академію в 1961 р. В той же рік єромонах Ювеналій був назначений членом закордонного відділення Патріархії й одночасно було йому доручено викладати Новий Завіт у Московській духовній семінарії. Від перших свячень і вступу владики Ювеналія у практичне життя завершилось цими днями 20 років.

З 1960 р. для молодого тоді отца Ювеналія розпочалась інтенсивна, невтомна діяльність, яка триває досі. Проходить вона в трьох найважливіших ділянках: у міжцерковних православних стосунках, в екуменічному русі і в області богословсько-мирної праці.

В 1960 р. єромонах Ювеналій вперше виступив як спостерігач і член делегації Руської Православної Церкви на екуменічних зборах європейської молоді в Лосань у Швейцарії, а потім у вересні того ж року на II Всехристиянських Мирних Зборах у Празі, і негайно від початку вніс у це екуменічне й мирне діло всю вагу справжньої духовної особи. Цим моментом розпочалась його діюча участь як в екуменічному русі, так і перш за все в християнському мирному русі, який репрезентується Християнською Мирною Конференцією (ХМК). Від початку в групі молоді зайняв поступово

місця у комітетах трудових, дорадчих і в комітеті по продовженню праць Всехристиянських Мирних Зборів у Празі в 1961, 1964, 1968, 1971 і 1978 рр.

Як екуменічний працівник заступав свою Церкву як делегат на загальних зборах Всесвітньої Ради Церкви в 1961 р. в Діллі, в 1968 р. в Упсалі і в 1975 року в Найробі. Починав також працювати в групі християнської молоді, а з 1968 р. вже є членом Центрального Комітету Всесвітньої Ради Церкви.

В 1962 р., коли був настоятелем православного приходу в Західному Берліні і керував журналом «Штімм дер Ортодоксіє», вперше брав участь у Конференції Європейських Церков. Його Святійшество Патріарх Алексій оцінив його діяльність присвоєнням титулу ігумена.

За рішенням Священного Синоду Руської Православної Церкви з 1963 р. працював у Єрусалимі, де керував руською духовною місією. Став членом комісії Священного Синоду своєї Церкви з питань християнської єдності і міжцерковних зносин, в якій успішно працює досі. В той же рік вперше відвідав США як член делегації християнських церков Радянського Союзу і як глава делегації Руської Православної Церкви на запрошення Церкви братів США. Тут розпочалась плодотворна традиція взаємозв'язків християн СРСР з християнськими братами в США, яка потім продовжувалась на дальших зустрічах — остання відбувалась саме в листопаді 1979 р. в Карлових Варах — які мають велике значення у боротьбі за збереження миру в світі.

Від 1964 р., коли закінчилось його послання в Єрусалимі, працює вже як архімандрит заступником голови закордонного відділення Московської Патріархії. Бачимо його на Всесвітньому конгресі за національну незалежність, роззброєння і мир в Хельсінкі, потім як спостерігач Руської Православної Церкви на 4 засіданні II Ватіканського концілу в Римі. 25 листопада 1965 р. був назначений єпископом Зарайським, вікарієм Московської Патріархії і був висвячений в сан єпископа 26 грудня в Троїцькому храмі в Ленінграді групою ієрархів з Митрополитом Ленінградським і Ладозьким Никодимом.

Кілька разів брав участь у конференціях Всесвітньої Ради Церкви в Женеві, на переговорах з римо-католицькими й євангелицькими богословами з різних західних країн, частіше відвідував руські православні приходи у Фінляндії і в Західній Європі. Протягом п'яти років діяв у православних церковних приходах в Японії, які із цього обов'язку відвідав протягом п'яти років чотири рази. В 1968 р. був делегатом Руської Православної Церкви на IV всеправославних нарадах у Женеві. В 1969 р. перебував в Греції і на Афоні, де вів переговори про поповнення православного руського монастиря новими монахами з вітчизни, на рік пізніше був членом мирних обговорень християн СРСР і римо-католиків з США, в 1970 р. брав участь у трудовому засіданні всесвітньої конференції «Релігія і мир» в Коіто в Японії.

Про те, що ця його праця була успішною і наперекір великої стислості подання інформацій, засвідчує факт, що Патріарх Пимен повишив єпископа Ювеналія в сан архієпископа (1971), а наступного року — в сан ми-

трополита (27 квітня 1972). У такій високій функції супроводжував Митрополит Ювеналій Його Святійшество Патріарха Пимена в його офіційних подорожах до православних церков Александрійської, Антіохійської, Болгарської і Єрусалимської, Сербської, Грецької і Румунської, як і на відвідинах Грузинської Церкви Православної та Вірменського Патріарха Вазгена I в 1972 р. Початком 1973 р. ми мали можливість зустрічати Митрополита Ювеналія в супроводі Його Святійшества Патріарха Пимена у нас під час відвідин нашої Православної Церкви, першого візиту Чехословаччини руським ієрархом.

У наступних роках владика Ювеналій вів як глава руської делегації богословські розмови із представниками Римо-Католицької Церкви про питання місця Церкви в зміненому світі і з представниками німецького євангелічного богослов'я. Представляв Руську Церкву під час інтронізації представника Англіканської Церкви, архієпископа Кантербурського д-ра Дональда Коггана, відвідав Дамаск в Сірії, де був урочисто відкритий дім представника Московського Патріарха при Патріархові Антіохії і цілого Сходу, але одночасно кілька разів працював у делегації радянської громадськості на мирних конгресах і зустрічах, присвячуючи невтомну увагу і повну трудову енергію боротьбі за мир у світі.

До найвизначніших подій останніх трьох років з точки зору найважливішого обов'язку християн і всіх людей доброї думки — захист миру і боротьба за роззброєння — належить безперечно Всесвітня конференція «Світові релігії за тривалий мир, роззброєння і справедливі відносини між народами», яка відбувалась у Москві в 1977 р. Коли на початку 1976 р. розпочалась вперше праця по її скликанню, Митрополит Ювеналій був як досвідчений і з цією проблематикою добре ознайомлений і на християнських позиціях добре підготований працівник обраний головою її міжнародного підготовчого комітету. До вимогливого потоку підготовки цієї події належав його візит США як керівного представника релігійних діячів Радянськго Союзу на запрошення рабина Артура Шейєра і праця в Радянському комітеті Всесвітнього конгресу миролюбних сил і пленарних засіданнях цього конгресу в Москві. Всі ми потім напружено слідкували за справді історичною подією зустрічі представників різноманітних відросповідань світу на конференції «Світові релігії за тривалий мир, роззброєння і справедливі відносини між народами» в Москві, головою якої став Митрополит Ювеналій. Результати цього з'їзду помножили і нашу боротьбу за мир у всіх складових частинах Церкви. Владика Ювеналій тоді сказав: Відбулось справжнє чудо — страх про долю світу блискавично і міцно нас возз'єднав, нас, які сповідуємо різні релігії, які живемо по всьому світі в різних соціально-політичних системах, в єдину братню родину для спільних вчинків в ім'я збереження людства перед небезпекою передчасного занику, який приносять нищівні і все нищачі війни.

Крім цих визначних праць мирного характеру, Митрополит Ювеналій велику увагу присвячував Першій дособорній всеправославній нараді в Шамбезі поблизу Женеви у Швейцарії як делегат за Руську Православну Церкву, а також відвідинам Кіпру, Індії, нарадам Всесвітньої Ради Церкви в Будапешті та інде. Він відвідав Болгарію на торжествах 100-річчя визволення Болгарії з-під турецького іга, відвідав Грузинську Православну Церкву на інтронізації нового її Патріарха Іллі II, зустрівся в Шамбезі з представниками Царградської Патріархії і очолював, крім іншого, і делегацію своєї Церкви в Римі у зв'язку з неочікуваною кончиною Митрополита Никодима, а потім з похоронами папи Яна Павла I, і на інтронізації Яна Павла II. В 1979 р. владика Ювеналій очолював делегацію Руської Православної Церкви в Кінгстоні на Ямайці на засіданні Центрального Комітету Всесвітньої Ради Церкви, далі, на переговорах у Женеві, на інтронізації нового Патріарха Антіохійського в Дамаску, на помісному конгресі буддистів Улан Батару в Монгольській Народній Республіці і на дальших визначних відвідинах і конференціях.

Владика Ювеналій є членом кількох товариств дружби СРСР із закордонними країнами — Кіпром, ФРН, США і дальших, він — член Руського палестинського товариства Академії наук СРСР. Він — член Радянського комітету по європейській безпеці і співпраці. Його визначні заслуги було оцінено цілим рядом церковних і громадських нагород більшості православних церков світу, як і медалями та дипломами Всесвітньої Ради Миру, Радянського комітету миру і Радянського фонду миру. Він став членом Ленінградської і Московської духовної академії.

З його різнобічною діяльністю може ознайомитись читач «Журналу Московської Патріархії», який публікує його промови, студії, проповіді і слова. Від 1960 р. в «ЖМП» було опубліковано 26 праць владики; декотрі побачили світ і в закордонних публікаціях.

Які ж головні риси богословського мислення Високопреосвященнішого Митрополита Ювеналія? Коли приймав єпископські обов'язки, висловив джерело і напрям свого серця словами: «Єдність і мир!» Митрополита Ювеналія справді можна характеризувати як богослова єдності і миру. Сам про це зізнається: «Єдність розділених і часто взаємно засуджуючих себе братів — єдність стада Христа, єднота Церкви Божої, мир в Церкві, мир в людських душах, глибокий, непорушний мир у світі, — це з цього моменту (тобто єпископського освячення) стається предметом мого стремління і праці, поки це буде в моїх силах» (див. «ЖМП», 1966, № 2, стор. 14).

Владика Митрополит Ювеналій був і є свідомий того, що до цього діла озброює людину сам Бог у Своєму Сині Змирителі — Ісусові Христу за помочі Святого Духа в Церкві. «Ніколи я не відчував, щоб Спаситель мене облишив. Де б я не був, який обов'язок Церкві я б не виконував, — за-

вжди та сама всемогутня і щедра поміч Отца Небесного — і наперекір всім моїм людським слабостям — безперестанно багато виливалася на мене». І потім він додав: «Щоб я міг вступити на цю трудну, а все ж милу Богу і благословенну дорогу, треба, щоб я мав в руках жезло підтримки і помочі. Цим жезлом, міцним і необхідним, є молитви Церкви і добрі поради братів . . .» (там же).

З великої кількості Отців і Вчителів, які своїм життям і словом розкривають Церкву як живу, історично проявляючу реальність Божої присутності у світі, спирається Митрополит Ювеналій як на св. Йоана Златоуста, так передусім на великого богослова 4 століття — св. Георгія Назіанського, названого Богословом, виходячи з якого, формулює засаду свого пастирського ставлення до людей. Це ставлення виражає терміном «Лікування» — ми могли би вільніше за сучасним словником сказати: «Виховання». Виховання людей ласкавістю, покорою і співучастю в найчесніших людських мріях. (Вільно пересказано за з словом св. Георгія Богослова). Це основна думка Православ'я — думка перетворення світу духовними дарами, не бажанням захопити владу, міць. Владика Ювеналій цю думку розгорнув двома напрямами — як у напрямі досягнення єдності, так в зусиллі за мир.

Про єдність під час екуменічних богослужень в Севіллі в Іспанії в 1971 р. він сказав: Вічно живий Спаситель світу і Господь наповнив наші серця доброю волею, коли нас об'єднав на спільних молитвах. Протягом цілих сторіч ми тяжким гріхом розділені між братами, розпинали ми знову і знову Христа. Із-за ганьби ми мусимо червоніти, коли пригадуємо цю сумну історію. Але сьогодні ми на дорозі до примирення, до єдності во Христу. Ми свідки, як найліпші сини і доньки святої Церкви засвячують себе на службу християнській єдності. Ми шукаємо себе взаємно, йдемо до себе з відкритими руками, хочемо спільно молитись і мати спільну Чашу» («ЖМП», 1971, № 8, стор. 58). Однак діло єдності, за Митрополитом Ювеналієм, не означає дешеву згоду з усім, що видимо в християнських братів, бо, як він говорить, «. . . поряд з позитивними явищами . . . можемо зустрітись і з тим, з чим православна свідомість погоджуватись не може» («ЖМП», 1966, № 3, стор. 69—70).

З цих духовних основ Митрополит Ювеналій формулює так само дорогу виходу і методи мирної ангажованості, яка є кульмінацією його діяльності і творчого мислення.

На консультаціях трудового комітету ХМК в Загорську в 1966 р. Митрополит сказав: «В нашій справі миру виходимо ми, християни, природньо з нашого відношення до сучасного людського суспільства, яким це наше ставлення визначається правдами віри, яку сповідуємо . . . Міра нашого впливу на християнське товариство, що належить до наших найважливіших завдань, залежить прямо від того, до якої міри правильно і переконливо

розкриваємо завдання, які випливають для нас з цієї діяльності. При цьому безумовно необхідне глибоке порозуміння історичних подій, правильна оцінка змін, до яких доходить з небаченою швидкістю в нашому світі, необхідно здобути здібність найти правильне місце для використання наших сил, щоб ми помогли такому розвитку подій, який би справді приніс благо кожному народу і всьому людству» («ЖМП», 1966, № 5, стор. 37).

Зовсім недавно — в березні 1979 р. у Женеві на зустрічі представників церков з Радянського Союзу з церковними представниками Сполучених Штатів — Митрополит Ювеналій розвинув богословські аспекти ставлення Руської Православної Церкви до боротьби за мир разом із усіма людьми доброї волі, коли нав'язуючи на біблійне розуміння миру як «дару Змирителя» — Ісуса Христа, який нам залишив свій Завіт миру (Йоан 14, 17), вказав, знов згідно з св. Георгієм Назіанським, на засоби виховання людей для активного творення миру, помноженого відвічною історією Церкви. Цими засобами є три. 1. Молитва за мир усього світу, щоденно повторювана православними, яка виражає загальну думку і мрію віруючих бачити нашу землю в стані мирного життя. 2. Другим ефективним засобом виховання людей в любові до миру є свідчення християн на ділі і на слові. 3. Найважливішою зброєю боротьби за мир є нарешті любов Божа, та любов, яка «виливається в наших серцях посередництвом Святого Духа, який нам був даний» (Рим. 5, 5), любов «справжня», яка прояв ангажованості в ділі миру робить справжнім» (див. «ЖМП», 1979, № 6, стор. 34).

Що ці вихідні пункти і ці засоби боротьби за мир своєю чистотою і правдивістю здобувають серця і мислення не лише християн, але і представників інших віросповідань, показав з'їзд миру релігійних діячів у Москві в 1977 р. Його глава владика Митрополит Ювеналій виразив на ньому вперше незабутній заклик — зробім як християни все, щоб час, який нас наближує до річниці двох тисяч років від Різдва в тілі Ісуса Христа, Сина Божого, означав таке поєднання братніх стремлінь, яке б вело до остаточного вимазання терміну війни з людської історії.

Руська Православна Церква в цілому і владика Митрополит Ювеналій, її передовий представник, роблять своєю богословською працею і практичним зусиллям все для того, щоб так насправді сталося. Завдяки Руської Православної Церкви і її передових ієрархів, які стоять в рядах великого всесвітнього руху за мир, наші народи могли вже 35 років жити вільне, творче, мирне життя.

(Уривок з промови прот. проф. д-ра Павла Алеша під час урочистої промоції Митрополита Ювеналія, Пряшів).

„Священніци Твої, Господи, облекутся в правду"

КУЛЬТ І ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА

«Культ є проявом містичного єднання Бога з людиною, містичного стрічення Бога і вірника при обапільному віддаванні і самовіддаванні» (Штефан Цанков, «Православне християнство східне», стор. 91).

«Однак православний християнин культ розуміє так, що в ньому не вирішальне впливання людини, але Бога» (там же, стор. 93).

«Православний християнин добре знає, що перебуває на землі і що спаса його душі і його доля у вічність готується на цьому світі; однак одночасно так само добре знає, що ніщо на цьому світі не має вічних вартостей, що він на цьому світі має бути лише Богу відданим супутником до вічного місця іншого світу. Це, однак, ніяк не означає, що мав би з цього світу втекти або, може, не признавати його. Є і залишиться на цьому світі, але обговорює й оцінює його інакше... Своє призначення розуміє серйозно, дуже серйозно, тому не присвячується справам цього світу, щоб в них втрачався... Типовий православний християнин відчуває, що сім'я всіх квітів в загороді людській світу бере своє походження в небі і що лиш тоді можуть вдаватись, коли будуть безпосередньо живлені небом і як виростуть їх пагінці знову до неба. Лише з цієї перспективи наземне життя для православного християнина має ціну; лише так може його втішати» (там же, стор. 112—113).

Церковна або внутрішня побожність для православного християнина тісно поєднана з богослужбовим церковним життям. Проявляється вона добровільним і постійним відвідуванням храму й активною участю на богослуженнях, до яких належить часте перехрещення, клячання, цілування ікон, запалювання свічок і особливо православний християнин не мав би молитись сидячи. Сидіти в часі богослужень можуть лиш старі люди і хворі. Бо ж ніхто не відважився просити керуючу особу сидячи, лиш тоді, коли вона це дозволить. Тому ані Бога не треба звикати просити сидячи, якщо цього нам дозволяють фізичні сили. В цьому, отже, наша Церква є ще все старохристиянською. Не треба про це багато полемізувати, лиш признати: якщо я насправді поважаю Бога, то молюся і співаю Йому лише стоячи.

В цьому напрямі неблагу спадщину залишила нам унія. Однак унію за це засуджувати не можемо, бо її мета і стремління було — злитись з Римо-Католицькою Церквою, а в неї все це унормоване. Римський католик цілком інакше розуміє побожність. Варті на засудження такі православні священики, які словечко не скажуть, як має бути правильно, бо не вони вчать віруючих, але віруючі вчать їх. І таких тоді стосуються такі церковні прислів'я: «Скільки попиків, стільки типіків». Вже час і в нас запровадити справді єдиний богослужбовий порядок, за православним типіконом, щоб священик не боявся священика, що буде запроваджувати новини.

На одній нараді духовенства один з священиків (який цим часом не є православним священиком) питався, чи Православ'я спочиває в словах «Паки і паки міром Господу помолимся». Якщо священик ставить таке питання, це означає, що помилився з вибором професії, бо в малій єктенії не йдеться лиш про слова «паки і паки» — знову і знову..., але йдеться головно про дальше, що слідує за цим: «Заступи, спаси, помилуй і сохрани нас, Боже, Твоєю благодатію». На таке питання, яке поставив на нараді згаданий священик, я ставлю таке питання: «Чи пробує якийсь священик служити без Божої благодаті?» Відповідь не потребує коментаря. В многих наших храмах озиваються і еха колишньої неграмотності. Люди не знали ні читати, ні писати, тому вчились за слухом і таким чином навчились многі вирази погано, що їх перекрутили. Такі нісенітниці часто чути в піснях «Достойно єсть», якою славословиться Пресвята Богородиця, що замість «без сравненія серефим» чути співати «без серафленія серафим». Інде знов канторові захотілося додати до одного тексту власний вираз, а той закорінився як догма, як, наприклад в пісні «Да ісполнятся уста наша». Замість виразу: «...яко сподобил єси нас причащатися святих Твоїх Божественних, бессмертних і животворящих таїн» часто чути співати так: «...яко сподобил єси нас причащатися святих Твоїх, пречистих, пресвятих і животворящих Христе Твоїх таїн...» Не згадую це тому, що це грішне, але тому, що не узгоджується з текстом, який маємо в церковних книгах. Тут придаються слова, які в книгах не є, а з другого боку, вилишаються слова, що становлять основний смисл молитви і читаються придатки, які самі по собі не мають смислу. Наприклад, на многих приходах замість цілого 123 псалому читаються лиш кінці віршів і замість молитви вийде певна констатація, що не має ні вигляду молитви: «...тако очі наші ко Господу Богу нашему дондеже ущедрит ны». Констатується: «...тако очі наші...» Якщо не скажеться чому, як «очі раб в руку господей своїх...», що потім може виражати констатування: «тако очі наша...»? Це має бути якась молитва? Або текст, де просимо милості, вилишимо і говоримо лиш кінець псалому. Радше ми мали б говорити: «Помилуй нас, Господи, помилуй нас...», ніж говорити: «...наіпаче наполнися душа наша...» Що хочемо сказати цими словами? На такі недоліки мали б дбати наші священики і повчати людей і дяків, щоб ми хвалили Бога і культурно, адже це кожен уміє порозуміти — що має смисл, а що ні. Сьогодні у нас вже не є анальфабетів. Кожен може пересвідчитись, як то написано в книзі.

Тож вкладім у наші богослуження і свої серця, щоб ми і наші віруючі прославляли Бога достойно, з сердечною теплотою, зразковим прикладом для випадкових відвідувачів наших храмів, чим проявимо те найліпше свідчення нашої віри, поваги Церкви і самих себе, якщо вимовляємо слова при одяганні і служінні св. Літургії: «Священніци Твої, Господи, облекутся в правду».

Святий пророк Малахія

Третього січня Православна Церква відмічає пам'ять пророка Малахії. Оскільки Малахія є останнім із старозавітніх пишучих пророків, то часто його називають і «печаттю пророків». З історії ізраїльського народу нам відомо, що по Малахії вже на пророчу службу ніхто не був покликаний, крім св. Йоана Хрестителя, попередника Спасителя нашого Ісуса Христа. Про особу пророка Малахії знаємо лиш тільки, що був сучасником Неемії і діяв приблизно в 450—430 роках до Христа.

Ім'я «Малахія» означає «посланий», тому многі тлумачі гадають, що пророк через велич проповідуваного евангелія своє ім'я через скромність не наводить, але обгрунтовує його послання Богом. Декотрі тлумачі особу Малахії ототожнюють з Ездрою.

Для релігійного життя старозавітнього і новозавітнього віруючого не важлива особиста тотожність пророка, але його пророчі слова, що є Божественним з'явленням, обов'язковим для кожного вірника. Пророкування Малахії охоплене в чотирьох частях його книги. В них описана Божественна любов до ізбранного ізраїльського народу, його відповідь Богу і невідступність Божа від сповнення Божих Завітів.

В першій і другій частях книги Малахії Бог устами пророка вичитує ізраїльським священикам їх недбалість під час виконування служби і жертви. Він говорить: «Шанує син батька, а раб — свого пана; та якщо Я вам батько, де пошана Моя? А якщо Я вам пан, де страх передо Мною?..» (Мал. 1, 6). Ці слова завжди є і будуть актуальними для кожного. Вони обов'язкові не лиш для старозавітніх священиків, але і для кожного жизучого в Старому чи Новому Завіті. Вони адресовані кожному, хто вважає Бога своїм Господом і Отцом і притім у своєму серці не відчуває достатню синівську любов до Бога, ані достатній страх перед Ним. Це таке духовне життя, коли людина признає Божу верховність над собою, але оскільки моментально не видить Божу кару за свої погані вчинки, то спокійно далі собі живе в гріху. Він свідомий того, що його життя — не найкраще, але настільки він лінивий, що не пробує направити його. Скажім собі по щирості — чи маємо іноді такі почуття? Або чи поставили ми собі вже питання, чи спосіб нашого життя морально правильний? Потім, може, увидимо, що живемо подібним життям, як старозавітні священики в період Малахії: приносили жертву Богу, але не користались улюбленістю в Бога, бо їх особисте життя і спосіб ставлення до своїх священичих обов'язків не виходив ні з любові, ні з страху, але лиш із звички, що приносила їм добре життя і честь в людському суспільстві. А як же з нами, робимо ми добрі діла? Робимо їх із любові або тому, щоб нас люди не носили на язиках? Згаданим старозавітнім священикам Господь говорить устами пророка Малахії: «Ось Я обітну вам рамено, і розпорошу нечистість на ваших обличчях, нечистість свят ваших, і до неї вас винесуть» (2, 3). Як же є з нашими святами, відбуваємо їх на славу Божу, на укріплення віри? Укріпляємо нашу любов до ближнього або є для нас в більшості нагодою для гріха, наприклад, для п'янства?

Далі пророк говорить про аморальне життя ізраелітів. Наприклад, вичитає розводовість: «Бо ненавиджу розвід, — говорить Господь, Бог Ізраїлів...» (2, 16). Скільки розлук же є в сучасному модерному світі? Скільки разів судді мусять констатувати, що дальше спільне життя подружжя неможливе. І все це ніщо інше, як егоїзм, як його результат, помилкові уяви про подружжя, неохота рішати проблеми в подружжі признанням своєї вини чи прощення партнерові. Проблема розлуки виникає завжди там, де люди не стараються про свою любов, але віддаються плину модерного життя.

Гріх ізраїлітів в період пророка Малахії був великий. Але Божі наміри стосовно світу й ізраїльського народу були сильніші. Тому пророк каже, що і коли Ізраїль не бере всерйоз волю Божу, то Бог все ж буде повнити Свій Завіт, даний їх побожним предкам. Настане день Господній великий і страшний (4, 5). Це день являється нам у двох частях. Це перше і друге пришестя Сина Божого на землю. Перед Його першим приходом на землю Бог пошле Свого ангела. «Ось Я посилаю Свого ангела, і він перед обличчям Моїм приготує дорогу...» (3, 1). Ангелом є св. Йоан Хреститель, якого Православна Церква розуміє і не раз і на іконах зображує як «ангела пустині». Фундаментом вчення св. Йоана Хрестителя було покаяння — як підготовка до порозуміння і засвоєння науки Ісуса Христа. «Покайтеся! Наближилось же Царство Небесне» (Мат. 3, 2). Перед другим пришестям Ісуса Христа, згідно пророкування Малахії, прийде св. пророк Ілля. «Ось Я пошлю вам пророка Іллю, перш ніж день Господній настане...» (4, 5). В той день, говорить Господь устами пророка Малахії, «І прибуду до вас Я на суд, і буду свідком швидким проти чарівників, і на перелюбників, і проти тих, хто присягу складає на лжу, і проти тих, хто заплатою наймита тисне, вдову й сироту, хто відхилює право чужинця, Мене ж не боїться...» (3, 5).

Зміст цих слів прозраджує, що пророкування не адресоване лиш сучасникам Малахії, але всьому людству, яке ще й нині часто носить на собі посквернy експлуатації. Часто цей гріх роблять і люди, які вважають себе добрими християнами і достатньо повчені про цей гріх. А це тому так, що гроші — це їх найбільше божество. Св. пророк Малахія за Божою волею пророкував і проти таких людей. Робив він це із слухняності і любові до Бога, до експлуатованих. Він знав, що не може мовчати над нещастям бідних. Він не мовчав, бо знав правду і свої обов'язки. Якби мовчав, то він тихо погоджувався б із злом і проти нього свідчило б те, що пророкував проти інших: «Словами своїми ви мучите Господа, та й питаєте ще: «Чим ми мучимо?» — Говоренням вашим: «Кожен, хто чинить лихе, той добрий у Господніх очах, і Він у них уподобання має», або: «Де Бог правосуддя?» (2, 17). Людина не має права мовчати, видячи зло. Її виступ проти кожного зла є співучастю на будівництві Царства Божого, яке в цьому нашому наземному житті знаходиться в кожному доброму серці людини.

Пророк Малахія був покликаний на пророчу службу, яку послідовно виконував, а тому він зразок для нашої християнської служби світу. Нашою службою є — особистим прикладом вносити в світ світло Євангелія Христа. Адже ми поставлені Божим Спасителем на світло світу: «Отак ваше світло нехай світить перед людьми, щоб вони бачили ваші добрі діла та прославляли Отца вашого, що на небі» (Мат. 5, 16).

Мілан Герка.

ПРЕДСТОЯТЕЛЮ СЕРБСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ — 80 РОКІВ

Патріарх Сербської Православної Церкви Його Святійшество ГЕРМАН 19 серпня 1979 р. відзначив 80 років від дня народження. Патріархом був обраний в 1958 році і став на Патріарший престол з єпархії Жичської. Духовенство Сербської Православної Церкви з нагоди святкувань 20 річниці патріаршого служіння видало пам'ятну книгу «Споменіцу», в якому детально описано його плодотворне життя й оцінений його творчий елан та значення його особи для розвитку Сербського Православ'я.

Найкращий дарунок на Різдво

Різдвяні свята є радісними моментами порозуміння й обдарування. Це відчуває кожен, хто серце має відкрите для ближнього. Взаємно обдаровуємо себе, бо нас обдарував сам Бог, Який послав на грішну і Богом засуджену землю як найвищий дар любові — Свого Єдинородного Сина, Ісуса Христа. І ця думка, яка пройнята основами різдвяної радості, веде нас до роздумів над глибшим обдаруванням, ніж якими є кілька приємних речей під різдвяною ялинкою. Але як же нагородити більше і глибше? Відповідь — обдарувати усіх!

Як можемо обдарувати проявом найбільшої любові у с і х? В Євангелії св. Луки читаємо, як Ісус Христос покликав на апостольське служіння простих галілейських рибалок, синів старого рибаря Забедея, Якова і Йоана та інших. Приобіцяв їм, що з того часу будуть ловити людей для Царства Божого. Св. євангеліст додає: «І вони повитягали на землю човни, покинули все, — та й пішли вслід за Ним» (Лк. 5, 11). Залишили все, це значить — і свого батька Забедея, і свій дім, і своє ремесло. Пішли на першу дорогу, на яку благословив їх Він, Син Божий. Це було рішення на службу Богу і ближнім. Міцне і непохитне. Ішли за Ісусом Христом без сумнівів, ішли у невідомість, та нічого не мусили боятись, бо з ними було благословіння Боже.

А що той старенький батько? Про нього Євангеліє не говорить нічого. Можемо додумуватися, що він охоче дав своїх синів на цю службу, коли покликав їх для цього Сам Спаситель. Отже, дав він свій дар усім. Це було те найкраще і те найважливіше, що мав — своїх дітей, своїх дорослих синів. Не боявся про їх майбутнє, хоч Ісус Христос нічого їм не міг дати, що люди звичайно називають щастям, адже Спаситель не обіцяв їм ні багатство, ні суспільне місце або вигідну роботу — лиш апостолат! В цього батька мусила бути велика віра. Така віра, яка була в праотцу Авраамові, який теж не хитався піддати себе випробуванню і був охочим пожертвувати свого улюбленого сина Ісаака.

Може, що декотрий батько або побожна православна мати задумається над цією притчою і вирішить: і я хочу обдарувати усіх! І я хочу дати Богу і Церкві у спадщину і на службу свого сина, який має інтерес до духовного життя, до вивчення богослов'я, до служби святої Церкви Христової.

Наш Церковний Собор, що відбувся в 1977 р., закликав усіх наших церковних працівників, священиків і вірників, щоб молилися за нових священиків і щоб глядали і здобували інтенсивно підхожих кандидатів для вивчання богослов'я. Він виразив глибоку подяку «родичам, які порозуміли вимогливу потребу Церкви і послали своїх синів на підготовку до святого священства». Нестача кандидатів для цієї служби нас всіх турбує і примушує нас задуматись над нашим церковним священичим новим поколінням і над майбутнім Церкви. Закривати очі перед дійсністю може лиш той, для кого Христова Церква не є дорогою і хто не інтересується ділом віри. Справжній православний християнин таким, однак, не сміє бути, бо легковажність — це тяжкий гріх.

Отже, коли будемо думати на різдвяні подарунки, глядаймо, дорогі православні родичі, брати і сестри, той найкращий дар в своїй родині — дар Богу, який, властиво, є і даром людині, собі самому і нам усім. Дарування молодого слугу святого олтаря, який раз, служачи святу Літургію, буде молитись за вас, просити для вас у Господа Бога благословіння. Станьмо такими Забедеями, благословенними в службі своїх синів — священиків.

Православний богословський факультет в Пряшеві незадовго почне приймати заяви на перший курс богословського навчання тих хлопців, які закінчили середню школу з матурою, а до підготовчого річника тих, які не мають повної середньої освіти і мусять його поповнити. Рішення для такої служби, яке проявиться з нагоди радісних свят любові — свят обдарування — свят Рождества Ісуса Христа — буде тим найкращим даром, яким відповімо на величну і безмежну любов Сина Божого.

(а)

Чудо чудес

Чудо чудес!
Непонятно!
Что за прогресс?!
Ум у конца здесь.

Провидение.
Промысл Бога —
Нам спасение
Во Вифлееме!

Неуже-ли
Всем живущим
Обители
Той поклониться?!
Ведь там Христос
Во Вертепе —
Наш Спаситель —
Он там родился.

Спешим душей,
Сердцем, умом
Воздать любви дар!

Чисту совесть,
Нежну любовь,
Всяк душ государь!

о. А. Э. Подгаецкий.

З життя Пряшівської єпархії

ХРАМОВЕ СВЯТО

● 4 листопада 1979 р. Преосвященніший владика Николай у супроводі о. прот. М. Кернашевича відвідав приход у Завадці і служив там св. Літургію за спіслуження згаданого директора ЄР і о. Мілана Герка, настоятеля приходу і доцента ПБФ. На тему св. Євангелія проповідував о. прот. М. Кернашевич. По св. Літургії Преосвященніший владика Николай сказав слово до віруючих і пожелав їм щедрого Божого благословіння. По вечерні, під час якої було мирування, відбувся обход храму. Дві процесійні ікони несли дівчата в місцевій ноші, а третю ікону несли діти дошкільного віку, які так само дуже гарно привітали Преосвященнішого владику перед початком богослужень. Місцевий священик о. Мілан Герка подякував Преосвященнішому владиці, директору Єпархіальної Ради та всім останнім за участь на одпустових богослуженнях.

ОСВЯЧЕННЯ ХРАМУ

● 11 листопада 1979 р. Преосвященніший владика Николай у супроводі директора ЄР о. прот. М. Кернашевича завітав у Вишній Мирошів, щоб завершити зусилля тамтешніх вірників при ремонті храму освяченням Дому Божого. Потім владика служив св. Літургію разом з о. прот. М. Кернашевичем, о. прот. П. Цупером, який говорив одпустову проповідь, о. прот. Йоаном Сивиком, окружним архідеканом, о. прот. Йоаном Лакатою, окружним

Преосвященніший Владика Николай у Вишнім Мирошові.

архідеканом з Бардієва, о. прот. Йоаном Ігнацом, о. прот. Андрієм Білоруським, о. прот. Іллєю Совичем і о. прот. Юрієм Рихвальським, настоятелем приходу. По св. Літургії із словом до вірників говорив Преосвященніший владика Николай і подякував о. прот. Ю. Рихвальському, кураторам і всім, хто доклав зусиль при ремонті храму. Перед освяченням храму і богослуженнями Преосвященнішого владику привітали діти з букетами свіжих карафіатів, а куратор хлібом-сіллю — старовинним слов'янським звичаєм, і настоятель приходу — в храмі. По св. Літургії о. прот. Ю. Рихвальський подякував владиці за освячення храму, присутньому священству за молитви, кураторам, вірникам і місцевій артілі за їх поміч при ремонті храму. По св. Літургії відбулась вечерня.

ВІДВІДИНИ ДОРОГОГО ГОСТЯ

● 17 листопада 1979 р. у Пряшів прибув дорогий гість з Руської Православної Церкви Високопреосвященніший Ювеналій, Митрополит Крутицький і Коломенський, глава відділення по заграничних стосунках Московської Патріархії, якого супроводив о. архімандрит Володимир (Ікім), настоятель Подвор'я Руської Православної Церкви в Карлових Варах. У неділю, 18 листопада 1979 р. дорогий гість служив у Пряшівському кафедральному храмі Олександра Невського св. Літургію. Разом з гостем служили — Преосвященніший владика Николай, єпископ Пряшівський, о. архімандрит Володимир, о. прот. М. Кернашевич, о. прот. д-р Павел Алеш, о. прот. Петро Корманик і о. диякон Михайло Швайка. На малому вході Високопреосвященніший Ювеналій повишив о. Петра Корманика на протоєрея. На тему св. Євангелія проповідував о. прот. Петро Корманик. По св. Літургії нашого дорого гостя в храмі привітав Преосвященніший владика Николай і представив його віруючим, за що Високопреосвященніший владика Ювеналій сердечно подякував. По їх словах о. диякон Михайло Швайка воскликнув представнику нашої Церкви, присутнім ієрархам, духовенству і вірникам «Многая літа».

Для дорогого гостя був приготований обід в готелі «Дукля». Ввечері Високопреосвященнішого владику Ювеналія прийняв Преосвященний владика Николай у своїй резиденції, де провів із дорогим гостем сердечну розмову.

Обход храму у Завадці.